

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, főter 32. sz. a.
Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Béramentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R-szombat, Losonezi-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadó-hivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetés-, nyilttér- és felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petit sor terfoga . . . . . 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után . . . . . 50 kr.

Nyilttér:

Egy sor . . . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönb minden hazai postahivatal. — Az előfizetések legzélszerűbben postautalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Tavaszodik!

Olvad a hó a magas hegyormokon, folyóink elzajlanak és a természet levetette magáról azt a fehér takarót, mely alatt dermedten aludt.

A földművés szántja földét, beveti, ámde a sugár fokozódott heve az új életre kelt magot megérlelte, letarolja, megrakodtan behordja csűrbe és szorgalma jutalmául egy pár maroknyi szalmát oda dob belőle igavonó barmának, ezen tartja, vagy követi a gőzgépet, mely az állat erejét helyettesíti, kiméli, fölülmulja.

Boldog állam, egészséges társadalom, hol az emberi ész így lesz urává a természeti erőnek, és szerencsétlen az, hol azon a szalmán élő barom, azzal a kövel táplált gép versenytársává válik az embernek.

És ez ott következik be, hol a föld és annak ápolása, megmiveltetése iránt, a szivekből a szeretet kihál; hol a földműveléssel járó munka nem élvezet, öröm, hanem teher, nyűg, hol a magára hagyott parasztot, a kis birtokost az üzleti verseny megsemmisíti, hol a fény, a pompa, a gazdagság, a drágán megfizetett taps, a mulékony öleső dicsőség, rabszolgaságban tartja a felfingerelt kedélyeket, az élvezet utáni hajhászat elragadja a birtokost földjétől; hol a bérlők által kezelt földművelés kereskedelemmé süllyed, a földet zsarolják, a munkás gépek, eszköznek tekintetik, futóhomoknak, melynek egyikét szemé igaz annyi mint semmi, de midőn Szaharának egyesül és a pokol tüze hevíti, a Samum szele fuja, földre borul előtte mind, a minék csak élet a neve, és mind, a mi csak ez életért remeg.

Tehát az a homokszem is válhatik hatalommá, és boldogító hatalom az a földművelő nép, ha a szeretet a munkában egyesíti. Ez ösztönzi kitartásra, szorgalomra, helyzetének javítására, gyer-

meke jobb neveltetésére, szakismeretének kibővítésére, birtoka kiterjesztésére.

A szeretet, a kölcsönös tisztelet teheti a munkára az isteni áldást, emeli az önértet, a hazai földhöz való ragaszkodást. Ez ad kedvet a munkához, erőt a küzdelemhez, vigaszt a szenvedésben, bátorságot a veszélyben.

Nem a tudomány, a művészet az, mely az embereket egyesíti, boldogítja, ezek csak egyes embereknél fejleszthetők, csak egyes szikrái az égnek, de a szeretet maga a mennyország e földön, mely nélkül a tudományak is, a művészetnek is, a nagy társadalommal szemben értelme nincs.

Mennél nagyobb az emberek között az egymáshoz bízalom, tisztelet, annál nagyobb erőt képesek kifejteni a munka szolgálatában, a közös érdekek kiegyenlítésében, a vagyon megkímélésében és annak folytonos gyarapodásában.

Ily nemű egyesülésnél a munka végződj, mindig csak a nagy közönség boldogítása, az emberi méltóság fejlesztése lehet. Ily egyesülés az államok szilárd alapjává válik, mi nem is lehet másképp, mert a termelésben az egymást kiegészítő munkánál megszűnik a nagy költsége s közlekedés és a még költségesebb közvetítés és a föld termőképességének megkímélésénél, már magában a földben, megbeesülhetlen, sok milliárdokra számító tőke marad az utódoknak megkímélve.

Nem tudom, mennyire sikerült ezen néhány sorral oly gondolatoknak és érzelmeknek kifejezést adnom, melyektől eltelve, hazám e megye népének is a legjobbat kívánok.

Kívánom, hogy a gömörmezei gazdasági egyesület tagjait az ügy iránti szeretet lelkesítse, és a kölcsönös tisztelet összetartsa, és kívánva ezt a gömörmezei tanító-egylet tagjainak is, kik egyesületét azért hozom fel ez alkalommal, mert tagadhatatlan, hogy e

két egylet törekvései a reform terén találkoznak, miért is igen kívánatos a két egyesület közötti érintkezés létesítése.

Vegyük csak a faiskolák szervezését, rendezését, ápolását, a közterek és utak kiültetését. . . Ki tagadná, hogy ezt a nagy munkát a tanító egymagára hagyatva teljesíteni képtelen? hogy itt a megye szakértelmiségének és az ez ügy iránt érdekeltnek anyagi és erkölcsi támogatása oly feltétel, mely nélkül soha, de soha sem sikerülend a fa iránti szeretetet népünk szívébe oltanunk, pedig ezen nemes érzés nélkül én a kor-kívánalmaknak csak megközelítőleg is eleget tenni képes földművelőt nem tudok képzelni.

Én a fát az emberiség legnagyobb jöltevéjének tartom, zászlónak a kultúra terén.

És az a fa, mely az ember életét fölűditi, védi, oltalmazza, kezdetben egy kis magocska, mely a szeretet által elvetve tavasszal kikél.

Tavaszodik. Olvad a hó a hegyormokon és olvad a közöny csillogó jég hideg rétege is, melybe az önzés, nagyravágyás társadalmunkat burkolta.

A napok nemesak ragyogni, de melegíteni is kezdenek!

Robonyi Géza.

RAGÁLYI NÁNDOR.

1814—1881.

A nagy emberek is alá vannak vetve a természet megmásíthatlan törvényének: a mulandóságnak.

Ragályi Nándor, megyénk nagynevű urainak egyike, a függetlenségi párt veterán bajnoka f. hó 29-én megszünt élni.

E régi nemes családból származó, megyénkben s a politikai életben tevő-

Október tizenhatodik napján, az Úrnak 1869-ik évében, a valenciai mészárások után visszatérve Madridban vagyok. Esti 10 órakor a Calle de la Cruz — száma alatt Jacopo egy telegrammot kézbesít, melyben a következő szöveget olvastam: „Jöjjen Párisba fontos ügyben.“ A telegramm ifj. Jas. Gordon Bennet-től, a „New-York Herald“ fiatal vezetőjétől jött.

A képek leszédetnek másodemeleti lakásom falairól; könyveim es emlékeim a bőröndökbe vándorolnak, ruhaneműeim sietve összeszedetnek, egy része félig kimosva, másik része a szarító kötelekről félig nedvesen; néhány órai sietős munka után „portmanteau“-im is rendben vannak, sőt már a „Páris“ felirattal ellátott ezédula is rajta van holmimon.

A Madrid-Hendaye-i gyorsvonat d. u. 3 órakor indul. Még van időm barátaimnak „Isten hozzád“-ot mondani. Az egyik, ki a Calle Goya Nro. 6. alatt lakik, néhány londoni napilapnak munkatársa. Több gyermeke van, kik iránt meleg érdeklődéssel viselkedtem. A kis Károly és Vilmos jó barátaim; kalandjaimat szeretik hallgatni, s rám nézve mindig élvezet volt velük beszélni. De most „Isten hozzád“-ot kell mondanom.

Azután még az Egyesült-Államok követségénél is vannak barátaim, kikkel nagyon szerettem érintkezni — mind ennek hírtelen

keny szerepet vivő férfi elhunyt felett sajnálkozik mindenki.

Siratják benne a hazafit, a buzdítólag és ébresztőleg tenni, hatni tudó jeles pártembert, a nemzeti haladás barátját, az ismerős körök rokonszenves tagját, a függetlenségi párt fáradhatlan harcrosát, a ritka családfőt s az emberbarátot.

Mig igazi hűséggel megemlékezhetünk róla, (egyik megyei kitünőségünknek ígéretét bírjuk, hogy a jövő számkra elkészíti Ragályi Nándor jellemrajzát. Szerk.) életének főbb adatait adjuk:

Ragályiban nemesak a függetlenségi párt vesztette el egyik buzgó tagját, hanem amaz igaz hazafiak száma is megfogyott egygyel, kiket aranytiszta jellem és páratlan becsületesség díszít. Ragályi 67 éves volt, iskoláit Sáros-Patakon a reform. főiskolában végezte. Az 1836-iki országgyűlésen az egyik gömöri követ mellett mint jurátus működött s az akkori országgyűlési ifjuság mozgalmában tevékeny részt vett. Az 1848-diki országgyűlésre Gömörmegye követül küldötte. A szabadságharcz alatt — annak kezdetétől mindvégig, — mint kormánybiztos működött Magyarország felső vidékein. 1861-ben ismét képviselőnek választották, s a derült kedélyű honatyát az országházban mindenki szívesen látta. — Összesen négy ciklusban volt képviselő. 1861-ben a felirati párthoz tartozott.

Az 1865-iki országgyűlésre a rozsnői választó kerület küldte fel. De ak Ferenecnek ismeretes husvétii cikke után kilépett a parlamentből. Hazament ősi fészkebe: Ragályra, gazdálkodással foglalkozott, főleg pedig gyümölcsnemesítéssel és virágtermeléssel. 1875-ben Makó városának függetlenségi pártja küldte fel az országgyűlésre. A kiegyezési viták alatt a képviselőház unalmas tanácskozásait gyakran élénkítette meg jóízű egészséges humoru beszédeivel. A második kiegyezés megszavazása ismét elvette kedvét a politikai pályától, nem akart tovább tagja maradni a parlamentnek, mely szerinte a hazára nézve minden üdvös alkotásra képtelen. Az 1878-iki képviselőválasztásoknál már nem vállalt mandátumot. A függetlenségi pártnak ez évi országos értekezletére eljött, s annak egyik elnöke volt. Akkor még maga sem gondolt arra, hogy már nem fogják életben találni a legközelebbi képviselőválasztások, melyeknél

vége szakadt. „Reményem, hogy fog nekünk irni, nagyon fogunk örüdeni, ha örül hírt hallunk.“

Hányszor hallottam ugyanezen szavakat, lázas, izgatótt értelemben, mint utazó journalist, hányszor éreztem ugyanezen fájdalmat, mikor jó barátaimtól, mint ezek is, meg kellett válnom.

A helyzetemben levő journalistának szenvednie kell. Mint a gladiátornak az arenában, ugy neki is el kell a küzdelemre készülnie lenni. A legesekélyebb ingadozás, a legkisebb gyávaság, s veszve van. A gladiátor neki megy az ellene kifent kardnak — a vándor journalist, vagy az utazó levelező rendeletet kap, mely sorsára nézve határozó lehet. Akár a esataterre, akár egy bankettre küldik, mindig csak azt mondják: — „Legyel készen és menj.“

D. u. 3 órakor már uton voltam, de miután néhány órára Bayonne-ban voltam kénytelen maradni, csak a következő éjjel érkeztem Párisba. Egyenesen a „Grand Hotel“-be mentem s Mr. Bennet ajtaján bekopogtattam.

„Tessék,“ mondá egy hang.

Belépve Mr. Bennet az ágyban találtam. „Kicsoda ön?“ — kérde.

„Nevem Stanley!“ válaszolám.

T Á R C Z A.**Temető az ember szive.)***

Temető az ember szive,
Mindennap van új halottja:
Életünknek java, színe
Mind oda gyűl egy halomba.
Ott örökké harangoznak
Hervadozó virágoknak:
Hit-, remény- és szeretetnek,
Aranyos szép örömekeknek.

Áldhatom én a jó istent,
Nekem nem lesz több halottam.
A szivembe már én mindent
Eltemettem, elsirattam.
Bús harang ott nem szól többé,
Siri esend lesz mindörökké . . .
S hogy ne legyen olyan néma —
Felsőhajtok néha-néha.

Szeretlek, szeretlek, igazán szeretlek....

Szeretlek, szeretlek, igazán szeretlek,
Szeretője vagyok gyönyörű szemednek.
Ragyogó hajdnak, kaczagó szavadnak,
Aranyos szivednek, aranyos magadnak.

*) Pósa Lajos „Újabb költeményei“-ből.

Kikelet, kikelet, mosolygó kikelet!
Gyer ide bámulni virágos szivemet,
Olyan szép virágot a mező nem terem,
Mennyei virág az: szerelem, szerelem,

Hogy bízták meg Stanley Livingstone felkeresésével?

Livingstone a hírneves afrikai utazó 1866-ban indult el utolsó nagy útjára, melynek célját a titokteljes „fekete földrész“ belsejének átkutatása képezte.

Az évek egymásután multak, a nélkül, hogy a rettenthetetlen felfedezőről hírek érkeztek volna Európába, s már aggódni kezdtek, hogy Livingstone az ut fátadalmainak s veszélyeinek áldozatul esett.

Mindenki tudja, hogy Stanley a „New-York Herald“ levelezője 1871. november 3-án Údzsidzsiben feltalálta az elveszettnek hitt Livingstone-t, de hogy mi uton-módon lett Stanleyből afrikai utazó, azt csak kevesen tudják, s azért talán nem lesz érdektelen, ha a tisztelt olvasóval megismertetjük a „New-York Herald-expeditió“ előzményeit, még pedig Stanley saját elbeszélése nyomán.

a függetlenségi párt érdekében nagy tevékenységet készült kifejtetni. Ragályi Nándort a vele érintkezők mindannyian mint igen sokoldalú képzettséggel bíró, művelt embert ismerték. A gömörmezei református hitfelekezetenél a koadjutori tisztet évek hossza során át viselte. E hivatalában oly lelkiismeretes buzgósággal járt el, hogy megválasztása óta soha egyetlen gyűlésről sem maradt el, soha egyetlen kötelességét el nem mulasztotta. —

A rimamurányvölgyi vasműegyesület eladásáról.

T. Szerkesztő ur! — A rimamurányvölgyi vasműegyesület eladása tárgyában becses lapjának utolsó számában „Ferrum“ ur által sok, szerintem kissé túlvitt s nem egész helyes patriotizmus mellett, kevés tárgyismerettel írott s ugyanezért nem egészen igazságos cikkre szives engedelmeivel következő soroknak kérek helyet:

Midőn a kérdéses eladás aláíratott, nem hiszem, hogy akadt volna bárki is, a ki az aláírást fájó szívvel ne eslekedte volna, s ez legnagyobb bizonyítéka annak, hogy „nem megfontolás nélkül“ történt a dolog. Hiszen, mi türes, tagadás benne — nem az tulajdonképpen a baj, hogy e colossális vagyion idegen kézre került; hanem az, miszerint bebizonyult, hogy a törzsköös elem nagyszabású iparvállalat vezetése és értékesítése egymagában is és még inkább financiaiális viszonyaink miatt képtelen.

Azonban lamentációval sem hazát, sem ipart megmenteni nem lehet. — Az a böseség alphája, hogy: principiis obsta. Nem lett volna az helyes a közgyűléstől (s e részben elvileg még azok részéről sem volt eltérő nézet, kik a mindenároni desperatió ellen felszóltak, s kik a végveszélyt még nem épen látták a küszöb előtt) az eladást lehetlenné tenni akarni — s elhatározásánál a közgyűlést egyhangú végezésében igen helyes érzék vezette. Hogy elvileg különbség nem volt, mutatja az, hogy a négyek egyike — ha helyesen kombinálom —: gr. A. M. részvényeit már előzőleg eladta; Sz. E. és R. Gy. pedig inkább az árat találták esekélynek, aminthogy meghatalmazottjai által egyik sem tételt elvi ellenindítványt; a negyediknek pedig — egész bizonyossággal állíthatjuk — épen mivel a viszonyokat nagyon ismerte — soha eszeágában sem volt az eladás, mint olyan ellen opponálni, s ha buzditó szavai hatottak, azok csupán arra voltak irányítva, hogy az eladás a desperatió miatt csakugyan temetéssé ne váljék, s hogy az eladás a lehető ár elérésének megkísértése nélkül ne történjék meg. Mellék célja talán az is volt: utját állani a képtelen remények és követelések által provocálható keserű vitának.

„Ah, igen! üljön le; fontos dolgot kell önnek közölnöm.“

A háló köpenyt vállára vetve, Mr. Bennet azt kérdezte, hogy „Mit gondol, hol van Livingstone?“

„Valóban nem tudom, uram!“

„Mit gondol, él még?“

„Elhet is meg nem is,“ válaszolám.

„Jól van. — én azt hiszem, hogy él, s hogy feltalálható, s én önt fogom felkeresésére küldeni.“

„Mit!“ mondám „ön komolyan azt hiszi, hogy Dr. Livingstone megtalálható? Közép-Afrikába akar küldeni?“

„Igen: azt akarom, hogy felkeresse, a hol van s annyi hírt hozzon róla, a mennyit csak tud, s talán — folytatja tovább gondolatokba mélyedve — „szükségben van az öreg: — vigyen magával eleget, hogy szükség esetén segíthessen rajta. Ön természetesen saját tervei szerint fog eszelekedni s azt teszi a mit jónak lát — csak Livingstone-t találja meg! mondám, esodálkozva azon a nyugodtságon, a melylyel egy majdnem mindenki által holtnak hitt ember felkeresésére Közép-Afrikába küld, „Komolyan fontolóra vette ön a nagy költséget, melyet önknek ez a kis utazás okozni fog?“

„Mibe fog kerülni?“ kérdezé hirtelen.

„Burton és Speke közép-afrikai utazása k. b. 3000 egész 5000 font sterlingbe került.

Azon u. n. vezérferfiak a criticát nyílt sisakkal fogadhatják; de a szemrehányás őket csak azon esetben érhetné méltán, ha igazságos lenne elítélni valakit azért, hogy miért nem erősebb ő, mint a viszonyok egybevágó összessége?

Méltán megérdemelnék azonban azt az esetre, ha az eladást nem ajánlották volna mostan, midőn még a részvényeket a cursuson (mert res tanta valent stb.) felül 2000 fttal lehetett eladni; mert kockázra tették volna a részvényesek érdekeit, soknak pedig existenciáját.

Egy jó résznek tönkrejuttatásával még próbálkozni, s talán a látszatot megmenteni is sikerült volna. S általános iparszempontról talán hiba is lehet, ha az igazgatóság részvényeseket is és nem csupán részvényeket látott; azonban a magyar ember még ily magasságra nem emelkedett, vagy ha úgy tetszik, ily mélységre nem süllyedt, s ez ha hiba, s ha áll is az, hogy ily uton sokra nem visszük: tessék azért, hogy több a szívünk, mint a vágott dohányunk, a mult századokat és a nemzet geniusát felelőssé tenni.

Tagadhatlan az, hogy mérhetlen a kincs, mely eladatott — de vana sine pecunia voluntas — s tessék elhinni azt, hogy a volt társulat egy éni szerkezeténél fogva alig vitte volna tovább a vajdó tengéletnél; miglen industrialis szempontból utógondolat nélkül kimondom: „meghalt a rimamurányvölgyi vasműegyesület“ de feltámadt a „rimamurányvölgyi vasműegylet“, mert az idegen pénz dacára lényegében csak az marad az.

Ne tessék elfelejteni, hogy egy bizonyos nem „vis“ de „facultas major“, mely miatt jó részben nem birtunk prosperálni, most emelni fogja azt, mit eddig nyomott — s hogy az ezzel való küzdelem miatt mozogni nehéz volt; a ráfizetések miatt, — ha megmarad az egyesület régi alakjában — a törzsrészvényesek fele okvetlenül elpusztul, s ezek helyére veszedelmesebb, mert képtelen idegenek jöttek volna. Hogy sem ez, sem amaz nem lett volna kívánatos se nemzetgazdasági se nemzetiségi szempontból, ahhoz nem kell kommentár.

És ha ez uton az első sorbani befektetéseket kiizzadtuk volna — nem lettünk volna odább, minthogy az épület tető nélkül ázott volna.

Nézzünk szemébe annak, mi következett volna ez után? Az, hogy a megmaradt 50%-nek ismét fele ment volna tönkre. Mert uraim a tudomány halad, az emberi ész nem nyugszik. Ma Siemens gőzrendszerét követi Bessemer, holnap ezt haladja túl Thomas, s holnapután nem tudom ki? Mindenik ezen

s félek, hogy 2500 font sterlingen alól nem vihető keresztül.“

„Jól van; s most meg mondom önnek, hogy mit tegyen. Vegyen fel azonnal ezer fontot; ha ennek végére járt, vegyen fel másik ezret. s ha ez elfogyott, vegyen fel ismét ezret, s ha ezt is elkölte, vegyen fel újra ezer fontot, s így tovább; de találja meg Livingstone-t.“

A rendelet meglepett, de zavarba azért nem ejtett, s bár tudtam, hogy Mr. Bennet, ha egyszer rászánja magát valamire, nem egy könnyen hagy fel tervével, még is azt hittem, hogy — a terv óriási mérvét tekintve véve — nem gondolta meg jól az eset pro és contráját; erre azt mondom: „Hallottam, hogy ön atyja halála esetén a „Herald“-ot el fogja adni, s visszavonul.“

„Bárki mondta önnek, ez nem való, mert New-Yorkban nincs annyi pénz, a mennyin a „New-York Heraldot“ meg lehetne venni. Atyám nagy lappá tette, de én azt hiszem, hogy még nagyobbá fogom tenni. Azt akarom, hogy a szó valódi értelmében újság legyen. Azt akarom, hogy bármi helyen, a világot érdeklő hírt a költségre való tekintet nélkül közöljön.“

„Ezek után“, mondom „többé nincs mit mondanom. Azt akarja, hogy egyenesen Afrikába menjek, Dr. Livingstone felkeresésére?“

név közül egy rendszer, melynek postulatuma a berendezkedés, s minden ilyen berendezkedés egy fél millió forint. Am hogy győzte volna ezt a mi elemünk? Mi lett volna a vége? Csak azért hoztam ezeket fel, hogy a ki itél, s méginkább a ki elítél, annak a dolog minden pházisát kell ismernie. Ferrum ur aligha számolt valamennyivel.

Nincs az sem helyén, mert legalább időelőtti, hogy a „fekete-sárga“ színnel dobáljunk. Tessék elhinni, hogy eddig az, ki a bankot — nem kis szó — in bianco meghatalmazással képviselte, tétől talpig magyarnak mutatta magát, s nincs alapos ok arra, hogy azt mondassuk, hogy jövőben nem lesz az!

Tessék elhinni, hogy ha az első sorban érdekelt részvényesek nyugodtak: kár őket ok nélkül bolygatni.

Oly országban, hol az ipart teremteni kell, a mennyire legalább a mi nagyon gyarló nemzetgazdasági ösmereteink terjednek, kisebb baj az, hogyha idegen pénz pezsgő életet hoz létre, és ezer magyar munkást táplál s ötvenhatvan tisztnek ad köz ülünk jobblétet, mintha tehetetlen avagy legalább a kellő móddal nem rendelkező kezekben válik sárrá az arany. Hát nationaloeconomicus szempontból oly nagy baj-e az, ha tökeszegény osztályban egy eddig a maga helyén meddön kötve volt 3 $\frac{1}{2}$ millió forint szabadul fel, s még más idegen 5 millió forint jön be az országba. Mert a dolog így áll. A részvényesek kaptak 3 $\frac{1}{2}$ millió frtot, ugyanannyi szabadult fel a telepeken, melyeket magyar tisztség vezetend ezen is, s melyeknél magyar munkás keresend ezután is kényerét; 1 $\frac{1}{2}$ millió még befektetettik? melynek egy része ismét szétoszik itt, másika pedig segít kiszorítani azon morva és siléziai vasat, mely eddig a magyar ipart és piacát ölte, mert hiányzott a „nervus rerum gerendarum“. Ilyenformán a közvagyion 8 $\frac{1}{2}$ millióval szaporodott. S ha nem esalodom, ez nem baj, de szerencse.

Az elvitázhatlan, hogy a pénz az országba, in specie megvénkbe jött. S hol van az megírva, hogy ha majd a részvényesek a syndicátus kezeiből kiszabadulnak, nem magyar kezekbe jutnak vissza, s ha úgy tetszik és lesz hozzá mód, nem jó részben a volt részvényesekébe, azon különbséggel, hogy akkor a tőke jövedelmezni fog, s ez sem mondható talán bajnak?

Talán reeriminatio helyett helyesebb volna ama intés a volt részvényesekhez, hogy pénzüket okosan s okszerűen befektetve szaporítsák a közvagyiont, s neveljék saját jólétüket.

Senkinek nem fekszik a magyar nemzeti szempont jobban szívében, mint alólrottak — de ép azért megnyugtató a nem jogtalan aggodalomnak, legyen szabad megjegyeznem, hogy azon

„Nem! Szetetném, ha először a Suez-esatorna megnyitására menne, azután a Niluson fellelé folytatná utját. Hallom, hogy Baker Felső-Egyptomba készül. Tudjon meg ezen expeditiót illetőleg amennyit csak lehet, s azután fellelé utatában írjon le mindent, a mi egy turistát érdekelhet, írjon egy praktikus uti kalauzt Felső-Egyptomba, mondjon el minden érdekes látni valót, továbbá azt is, hogy mikép lehet mindent megnézni.“

„Együttal Jeruzsálembe is elmehet, hallom, hogy Warren kapitány érdekes felfedezéseket tett. Azután látogassa meg Constantinápolyt s tudjon meg mindent a Khediwé és a Sultán közi vizályról.“

„Azután — lássuk csak — együttal Krimt s azokat a régi esatáterekeket is meglátogathatja. Azután a Kaukázuson át, menjen a Káspi tengerig; hallom, hogy ott egy orosz expeditió készül Khinába. Innen Perzsián keresztül Indiába mehet; Persepolisből érdekes levelet írhatna.“

„Indiába menet Bagdad épen utjába esik; tegyük fel, hogy oda is elmegy, akkor írjon valamit az Euphratesvölgyi vasutról. Ha azután Indiában is volt, akkor elmehet Livingstone után. Valószínű, hogy hallani fogja, hogy Livingstone utban van Zanzibar felé, de ha nem, akkor menjen Afrika belsejébe, s találja meg, ha él. Felfedezéséről szerezzen annyi

elítelt u. n. vezérferfiak addig a dolog előkészítésébe sem mentek belé, míg minden lehető garantiát meg nem szereztek arra nézve, miszerint biztosítva legyenek arról, hogy az idegen tőkével életképesített iparvállalat vezetése ezen is magyar szellemben s magyar nyelven fog történni. S az midőn a bank-képviselő ur szentül megígérte — tessék majd meglátni, hogy nem volt phrazis. Lehet, hogy a közgyűlés nyelve egyelőre nem lesz magyar — azoaban a magyar elem azt is biztosíthatja, ha majd a részvényeket, vagy legalább legnagyobb részét annak idején megveszi. Kiváló tisztelettel stb.

Aczél.

Nagybőjtű ezikk a nőknek.*)

II.

De nézzük másodszor e sok időtöltésnek s mulatozásnak a szellemre s az erkölcsi rendre gyakorolt depraváló hatását. Ha körül nézünk, azt tapasztaljuk, hogy a mamák már az alig 14—15 éves lányukat a mulatságba vezetik, mint eladó „portékát“ a kirakatba helyezik, „nagy lányá“ teszik erővel, derekát természetellenesen megnyomoritják, (mert a világnak úgy tetszik), szépen felöltöztetik drága ruhákba, (az egyszerű fehér ruha már nem divat) fodrokkal, bodrokkal virágokkal felczomázzák, hogy nagyobb feltűnést okozzon. Az ártatlan az első bál lámpa-lázat kiállva, szerény elfogultságát legyőzve önkénytelenül vágyik oda vissza, hol húságának tönkjeneznek. A féltett kis madár a gyermek-szobából vagy a tanítótól komoly falai közül egyenesen a nagy világba repül, első szárnypróbálgatását mindjárt a tánczteremben kezdi meg.

Ekkor átesik az első „vedlésen“: nyakig gombolt musline ruháját sokkal ékeőbb, ragyogóbb tollal helyettesítvén, örömtől pihegő keblét mintegy közszemlére teszi.

Eddig elégnék tartották, ha a leány férjhezmenetelig egyszer bálozott, ha a hagyományos „bemutatás“ megtörtént, most mit látunk?... Nem is „modern“ leány, ha vagy 50 mulatságban nem volt; huszonötös jubileumát pedig kevés kivétellel mindenik megtartaná. Mire vezet pedig mindez...? In ultima analisi: a szellem és erkölcs romlására.

A mulatság mig a mérséklet és szerénység korlátait át nem lépi, a testi üdéség és a lélek kedélyvilágára jótékony hatásának mondható; de ily mulatozási mania, midőn mindent feledve ez képezi egyedüli képzetkörünket, megmetyéjezi a fiatalság egész lényét; ez a sok mulatság s a vele járó sok szabadság elerőteleníti a lelket, megbénítja az érzelmet, megvesztegeti a phantasiát, — a nőieség két legszebb virágát hervasztja el: a szerénységet és naivitást.

Egy hirlapi ezikkiró, (ki félvén a „két szép szem“ nem igen nyájas tekintetétől — nevével elhallgatja) az idei farsangról írva, így jellemzi mai fiatalságunkat.

„A mai fiatalság hamar átszökkenik az érettség határvonalaín túl a blazirtságba. érdek szeriat udvarol, számítva beszél, tapintatból nevet, kötelességből tánczol, divatból mulat, szokásból mulattat, és zsebre házasodik.“ Kemény szavak ugyan, de nagyrészt igazak.

De nézzünk nagyobb tekintélyt is... pl. mit mond a tulságos mulatozásról az „Önsegély“ és „Jellem“ hirneves írója Smiles (ne irtózzanak kedves hölgyek e komoly könyvektől!) „A mulatozástól és tulságos időtöl-

*) Mult számunkból tárgyhalmaz miatt maradt ki. Szerk.

ujtságot, a mennyit csak tud, s ha halva találja, hozzon magával minden lehető, halálát igazoló bizonyítékot. Ez az egész. Jó éjt, s Isten önnel.“

„Jó éjt, uram! mondom: „mindent megteszek, a mit csak egy ember tehet; s egy ilyen uton, a melyre én megyek, Isten is velem lesz.“

Stanley híven teljesítette a megbízást, melyet Mr. Bennet-től kapott.

Elment a Suez-esatorna megnyitására, felment a Niluson, meglátogatta Constantinápolyt, Krimt, a Kaukázuson át elment a Káspi tengerig, innen Perzsiába és Indiába.

1871. január 6-án Zanzibarba ért. Ugyanazon év márczius 11-én a negyedik karavánal Bagamoyot elhagyva Belső-Afrikába indult.

Rendkívüli fáradozásait siker koronázta, mert 1871. október 3-án végre rá akadt az öreg Livingstone, kiről rendkívül sok érdekes hírt hozott magával Európába és Amerikába.

Igy lett Stanleyből afrikai utazó s felfedező, így lett az utazó hirlaptudósítóból híres ember, s ünnepelel férfi.

Sz. O.

téstől — ugymond — óvatosan kell őrizkednünk. Alig lehet valami hátrányosabb, mint ha az ifju szívet gyönyörűségek gyesesítik be. Legnemesebb értelmi tulajdonai elsatnyulnak. az egyszerűbb mulatság izetlenné válik, még a magasabb nemű gyönyörök iránti érteke is elvész, s mikor azután arra kerül a sor, hogy az élet kötelességeit teljesítve munkára tegye kezét: rendszerint elcseszlen és kedvetlenül tétováz. Majd ismét: „A rohamosan élő emberek csakhamar elvesztegetik s kimerítik az életerőt, kiszáritják a valódi boldogság kuforrását. Erőltetett korai érettségök miatt sem jellemök sem értelmük nem fejlődhetik rendes természeti uton. A gyermek kedveltető egyszerűség, a leány szűzies ártatlanság, az ifju nyílt őszinteség nélkül nem nyújthat siralmasabb látványt, mint a magát ifjuságában leelő ember“.

Mirabeau így nyilatkozott eltékozott ifju életéről: „Ifjuságom korai éveit megfosztották a többieket örökségüktől, elvesztegettek élet-erőmet jelentékeny részét“.

Az élvezet elveszi az életingert, önzővé tesz, az életet kicsibe veszi, napról-napra több áldozatot hoz a realismus szellemének. Lehűti a lelkesedést, megbénítja a munkakedvet, melyre pedig hazánk oly nagy szüksége van. A kit az élvezet gonosz tündére megcsokol, az előtt az édesség elveszti ízét, a fény ragyogását, — az ilyenek nem ismerik a rövidebb élet nagy problémáját, vagy félre ismerik az önzetlenség magasztos objectivitását.

No de elhagyom már az argumentálást s elfordítom a tekinteteket e sötét képről.

Bizva a magyar hölgyek józanságában, ne essünk kétségbe, hanem szálljunk nyílt esatába a bálványimádókkal s romboljuk le annak kultusát!

Hagyjuk a tulságos vigadozást egy jobb korra, midőn hazánk és társadalmunk minden sebé gyógyítva lesz. Midőn nem látunk annyi kenyér-gonddal küzdőt, — midőn már nem látjuk a síró inséget mindenütt nyomunkban, midőn e sápadt arezu rém kezünkől szánuzve lesz!

Hagyjuk akkorára, midőn a legyőzhető igazságtalanság és vastag tudatlanság, neveltlenség felett a jog és cultura szelleme teljes diadalt nyer!

Legyünk ezután erősebbek s lemondással aezelőzük jellemünket.

Vegyük elő a takarékoságot, ezt a rég eldobott „varázs vesszőt“, ugy előbb magunkon segítünk, mert csak ugy törülhetjük aztan le a szenvedők könnyét is igazán. Csak ezután a varázs-vesszővel biztosíthatjuk a család, a haza, a világ békéjét!

Társadalmunk majd minden sebé a gyenge női kéztől várja a gyógyítást, de ha nemesebb erőt a mulatozás, az élvezet megvesztegeti: ez anygali hivatásának meg nem felelhet soha sem.

Maradjanak tehát szép hölgyeim a családi körben, hiszen ott lehet csak feltalálni az igazi boldogságot, ott nem a „bálkirályné“ üres titulusa illeti önöket, mert ott valódi királyné mindenik! Itt szebbek, nemesebbek mint a hiúság termeiben.

S mi férfiak mint eddig, ugy ezután is — árnyként — fogjuk követni önöket, s a seb, melyet eddig közösen ütött kezünk: ugy gyógyítva lesz.

Végre kedves hölgyeim a viszontlátásig Br. Kemény Endre szavaival veszek búcsut önöktől:

„Öh hölgyek tietek mindenünk
Egész világom, minden nemzeteknél
Erényesek a nők miatt leszünk.
Vezessetek, esillagként ég a szent ezél
Vezessetek s mi férfiak leszünk!“

Doby Béla.

Fővárosi pletykák.

(A mi pártjaink. — Számadó kopott miniszterek. — Zsidó emancipatio polgári házasságra kelve a nőemancipatio. A nő-világkiállítás statutuimai bélelve néhány jó szándékkal a „Hymen“ iránt. Megoldandó problémák és zárószó.)

Politika no ez ugyan esokolni való egy théma, kivált szépséges szájaeskaikat durezasan félrehúzó bájos olvasónőim előtt. Hacländer valamelyik regényét azon kezd, hogy három lapon keresztül elmélkedik az unalomról, körülírva, distinguálva, osztályozva azt, annak „gründlich“ rendje és módja szerint. Tudva azt, hogy a magyarnak van annyira a vérebe oltva a politika, mint a germannak az unalom, ályen bevezetéssel előkészíthetem a hangulatot. A ki nem hiszi olvassa el, vagy ha olvasta, kerözzze vissza emlékezetébe azokat a hasábos vezérezkiket, melyek mind az uj orosz czár trónfoglalásának tényéből kilátásba helyezett politikai chanceokról elmélkednek. Kivált egy ellenzéki organumunk (majd morgaumot fogott a tollam) fejtette nagy tökéletességre azt a taktikát, hogyan kell a hazafiságnak tökésteni a világeseményeket.

Hogy Tisza Kálmán oka tűznek-víznek, Magyarhon népessége esökkenésének, ezen manap esodálkozni politikai vakság, ezt kétségbevonni, már pláne hazaárulás, de hogy miképen fogja e lap Tisza Kálmánt felelőssé tenni a czár kiáltó véreért, arra már magam is kíváncsi voltam.

Pedig hát ez napnál világosabb dolog. Vagy nem azt kívánta volna-e a „bihari pontok“ hős védőjének reputatioja és a baza jó-léte, hogy ez a miniszterelnök legfelsőbb „megkeresztetésé“ után rögtön számozatlan fiákerbe üljön, s köd előtt, köd utánam hátra se nézzen addig, míg a fehér ezárok honának földére, pardon aknáira nem teszi lábát, hadd jusson nekik is ebből a honboldogító alkotmányosdiból. Ó tudja, miképen kell (uti figura docet) a népnek egy neszesemmi fogd meg jól-lal a száját betömni. De Tisza ur ezt a magyar zsiron szerzett tapasztalatait vétkes mulasztásból nem érvényesítette. Summa summarum: ő a ezárnak közvetett gyilkosa.

Egyébiránt Tisza Kálmán jobban szereti hazáját, szívósabban ragaszkodik bársony székehez, semhogy oly könnyen kilódítatná magát belőle, és pedig minden nytroglycerin nélkül. A kálmánista pápa mélyen érti Tompának szavait: „Szívet eseréljen az, a ki hazát eserél“ erre az operacióra pedig még a hírneves bécsi gyomorgyártó Billroth sem merné rászánni tudományos fejét.

Szegény, jobb sorsra érdemes mérsékelve egyesült ellenzék. Ez a jelző nem olyan találó, mint a Jókai uré, a ki a legujabb culturtörténeti kutatások alapján nem regényei, hanem egyedül az által tette magát halhatatlanná, hogy elnevezte őket társalgásra egyesült ellenzéknek. Főleg mióta kiadták azt a halvaszületett manifestumot, ez a szó lett olyan közbeesüvé, mint XIV. Lajos „L'Etat vert moi.“ vagy Arany „Több is veszett Mohácsnál“ jelmondata.

Ök pedig egytől egyig helyre legények, (kivált miniszteri helyre volna sok legény,) szellemóriások (még testileg is, lásd: Apponyi;) esakhogy „gyakran nem érti gyermekét a kor“ s „világosabban látó századokra“ van szükség, hogy a kraftgeniek ne heverjenek parlagon.

Hát a legszélsebb függetlenség vagy a legfüggetlenebb szélsőség, vagy a legszélesebb balság, vagy a szélesebben ellenző közigazgati párt miért nem száll már igazában sikra a garázdálkodó németje ellen. Elég, ha elmenyörögik a Kossuth nevet tiszser, harsányan kiverik a nagy dobos a szeretet honyhaza függetlenségét huszszor, közben toasztoznak nagyokat s esznek-isznak még nagyobbakat. Kossuth, legalább azt mondják, eselekedett is...

De nem folytatom tovább. Kedves olvasóim még azt hinnék, hogy már benne vagyunk a követválasztásban. Várjunk evvel kánikuláig. Addig még bokros teendők várnak a „patricie patresekre.“

Jelenleg üléshosszant egymást szapulják a mult pénzügyi miniszterei: Lónyai és Kerkápol. Hjah, hétfő a nagymosás napja, s ugy látszik kölesönösen kijnt minégyiköknek a szennyesből. Egy adoma jutt itt eszembe, melyet Deák Ferenczről jegyzett fel a krónika.

Deák gondolataiba merülve a képviselői ruhatárban Lónyainak hasonló felső kabátját vette magára. Barátai figyelmeztették tévedésére. „Veszem észre, hogy egy kiesít mélyebb a zsebe“ szólott a kedélyes öreg.

Ennyi politikát egy szuszra elmondani, habár a vonal alatt is sok. Félek is, hogy megránczolgálják érte üstökünket (tek, szerkesztő urat is beleértém.) Azt ugyan nem teszem fel a kormányról, hogy lendítene valamit, de hogy ennél egyéb dolga is van, bizton állítom.

Nem lendít? Hát a polgári házasság! Szegény Deák, ha felébredne, — visszatérne nyugodni, hogy ideáljából olyan gunyt üz ez a „se hus se hal“-féle férezelmény.

Lám itéletnapig sem tudta volna az ilyen magamszörő ember, mennyi reneteg tudomány rejlik a sándorutezai irástudó ulemák kalapja alatt, ha ki nem tűnik, hogy ezentul a törvény értelmében csak himnemű egyén léphet házasságra nőneművel.

Tagadjuk, hogy létezik felsőbb jogtudomány is.

Ti pedig Izrael választott népei, az Ur köznék tévedt bárányai, zengjétek hangos hozsannákat, rakjatok engesztelő máglyát a Horeb akarom mondani a Gellért hegyén valástok utolsó foszlányiból, s gnyjtsátok meg lobogó lángjánál hiteteknek még fenmaradt parányi szikráját.

Bár nagyon megtépték, eléktelenítették ez ujszülöttet bábi, azért mégis legyen üdvöz, mert le van döntve a választófal, mely a polgárt elkülöníté a polgártól s be van tetézve az emancipatio.

Most már minden serupulus nélkül nőül veheti Istóczy ur akár a munkási avagy az óbudai rabbinus leányát (er wird sich's überlegen mondáná Börzeviezy) csak az esetre, ha agglégény, mert a bigamia tilalma fenmarad. Hogy agglégény-e azt azon egyszerűknál fogva nem tudom, mert nincs szerencsém a „Hymen“ secretariusus lenni, hol az ilyenekről lajstromot vezetnek. Erre az utilapra is nagyon rájár a rud. Mestere az újabb és újabb támadók felé szörnyeket rug s markába nevette számlálja a — nyeresémet.

Az emancipatio egy másik faja is kísért a sajtóban: a nőemancipatio. Érelődik-e vagy csak a tavasz érleli, mely más rögeszméknek is esirát fejleszt? Most megint a „Hymen“-hez

szeretnek fordulni, vajjon van-e annak a Logouré urnak (ő a szószóló) felesége, s ha van a mi nem valószínű, micsoda mesterember azaz mesterasszony, portás-e vagy épület-asztalos vagy épen felsőlétlötáblai bíró? Uram ne oda vágjon a hová ezélez! Akadályozza meg azt, hogy a nő ne tekintse önmagát divatbábnak, szépségben és bájban fürdő arzélet piperetárnak, és ezélját elér. Hason oda ha ember a talpán, hogy az amerikai yankeek által hungub honában rendezendő nővilágkiállitáson, egyetlen egy, hiúságtól sarkalt Éva utód se fitogtassa szépségét, akkor meghódolunk elvei előtt. Igy lesz a nő független és ura önmagának.

Különbön kíváncsi vagyok, vajlon szakosztályok szeriat lesznek-e rendezve a szoknyás objectumok (vagy pályázhatnak a berlini nád-rágos liga tagjai is?): első terem serdülő süldő (sit venia verbo) lányok, backfischlik: terem Nro 2 bálózók, bálózottak, aztán ferjesülendők, férjesek, özvegyek, szalmaözvegyek, matronák stb. Vagy a szín lesz-e mértékadó s külön fiókba jön a szöke, a barna; vagy épen kor szerint az első teremben a legfiatalabbak — akkor a többi üres lesz, mert mind legfiatalabb lesz.

Ezek mind életbe vágó kérdések, s figyelmébe ajánljuk a jurynek (a Hymen bizonyára szakképzettlen lesz képviselve) s ha szívén hordja a kiállítási sikerét (hogy ne) s nem akar csak ugy hü bele Balázs neki menni, vegye fontolóra azt is, vajjon ki lesz-e állítva a „műremekek“ ára is s tetszés esetén meg is vásárolhatók-e? E határozatról célszerű volna a külföldet tájékoztatni. Igy több volna a kiállító és a látogató is. Végre még egy fogas kérdés: Ha egy kiállított egyén kettőnek tetszését nyeri meg, s nem lehet megrendelést eszközölni, mint a kiállító ezégnél czipóket illetőleg, mi történik akkor?

Egyszerre elég is lesz már, ha még nem sok?

Lefkovic Lajos.

Sport-egyesület.

Mi ez?

Tessék megkérdezni Losonezon. Hogy azonban t. olvasóink s különösen nagyrabesült városi vezérferfiaink oda ne fardjanak, a legnagyobb készséggel ide hozzuk a losonezi „sport egyesület“ nemes eszméjét s adná az égi, hogy kerteszi fáradsággal termő jó talajba lehetne ezt átlántálni.

Halljuk tehát a szép szót a losoneziak ajkáról, kik szeretnek okosan beszélni, akarnak tenni s ki is viszik rendszeren, a mire törnek.

A szomszéd városban megindult a ezélszerű, hézagpótló, igen realis mozgalom. — Összejött egy Ertekezlet.

Mi ezébből?

Hogy kielégítsék a régtől hangoztatott, közszükség által gyakorivá vált közkívánatot, a „sport-egyesület“ megalakítását. Nem akarta phrasisokkal ujat mondani, ide igtatjuk ezen egyesület szöszterinti tervezetét s első sorban ennek fényoldalát (árnyoldala nincs).

A tervezet fényoldala kiválólag az, hogy a társadalmi erőket összpontosítja, a külföldi érdekeket egyesíti, a tevékenység egyes szálaít egy közös, nagyszabású cél elérhetésére tömöríti, a sport minden lehető ágát egy központba vonja össze, s így az erők szétforgácsolását megakadályozza, a társadalmi külön szövetkezetek alakulását feleslegessé teszi, az elkülönzést, az egymástól való elválást finom tapintattal megszünteti, a nőket állandó tagokul nemesak ohajtja, hanem határozottan akarja, hogy a nőket a férfikkal a közös, a nyilvános társalgási téren gyakran összehozhassa, a nőknek, kik eddig a szórakoztatás élvezetétől sok tekintetben meg valának fosztva, közös szórakozást nyújthasson s a nőkkel való társalgási nemesítő hatású alatt a művelődés terjedését, a társadalmi illem fejlesztését, a lovagiasság emelkedését előmozdithassa s végül, hogy egy társadalmi, eredményeiben messze ható intézményt alakítson, melyben a társadalom kicsinye, nagyja, kor és nem különbség nélkül, magát a sport azon ágában művelheti s szórakoztathatja, melyre kedve és hajlama van. Mert az alakuló társulat kiválólag ápolni fogja:

1) A vadászati mulatságot, a vadak tenyészését, a mennyiben a vidék közelében több vadászterületet bérel ki, azokat rendszerint alatt tartja, s azokon az év egyes szakáiban társas vadászatokat rendez.

2) Az uszás, a vívás megtanulását, a mennyiben a dunai fürdők mintájára, egy, külön kabinokkal ellátott, körülkerített, alkalmas uszósokolat és egy külön vívótermet rendez be, állandó úszó- és vívómestert tart, kitől nemesak a rendszer tagok, azok nejei és gyermekei, hanem a város, a vidék egyéb lakói s a tanintézetek növendékei, mérsékelt díj mellett tanórákat vehetnek.

3) A koresolyázást, a mennyiben az uszó-helyiség, fűthető termével, télire jégpályául szolgál s e zélra folytonosan használhatóvá tétetik.

4) A ezéllövést, mellyel a férfiak számára alkalmazandó távlövészetten s a nők részé-

re berendezendő rövidebb ezéllövésen kívül a gömb- és galamblovés is össze lesz kötve.

Mindezeket felül rendez a társaság zene mellett gyakori látványos előadásokat, tornázásokat, tekezési és fánzumulatságokat. . .

Igy beszélnek, ezt tervezik (és ki is viszik) a „szomszéd“-ban.

Beszélgessünk mi is róla — jövőre con amore.

Szervezzünk zálogintézeteket!

Társadalmunk azon osztálya, mely keserü kenyerét véres verejtékével akár mint nap-számos vagy kézműves keresi, nemhogy megélhessen, hanem életét eltenghesse, gyakran jön azon helyzetbe, hogy betegsége vagy más szerencsétlenség a munkától habár órákra is elvonja és ez által a létért küzdve egy örvénybe, az uszora karjai közé sodortatik, mely őt kárörömmel ragadja meg és fosztja ki, hogy társadalmunknak egy ujszülöttet adjon — a szemérmes szegényt és a hivatalos igazolvánnyal ellátott koldust.

Társadalmunk e szerencsétlen osztályán különösen a vidéken a takarékpénztárak, hitelintézetek vannak hivatva segíteni. Ne csak a hitelképes közönségnek szolgáljunk, hanem a jótékonyaság ezimén állítsanak hitelintézetek „igazi“ zálogintézeteket. Igen sokan vannak, kik a pénz-s hitelintézetek jótékonyaságát nem élvezhetik, mert egy pár frtyi értékű zálogtárgyon kívül más kezességét nem nyújthatnak. Míg ha ezekre megfelelő értékű kölcsönt szerezhetnének, megvolnának mentve nem csak maguknak, hanem a társadalomnak is.

A hitelintézetet keblében létesítendő zálogintézetek — nem nyereszkedés, hanem jótékonyasági indokból szervezve társadalmunk igen sok jóra való tagját menthetné meg a nyomortól.

A vidéki pénzüintézetek mintegy szabályszerűleg nem szeretik a szoros ételemben vett zálogkölcsön-üzletet, mely kevés haszonnal s amannál nehezebb kezeléssel van összekötve: de ismételjük, a hitelintézetek, mint nyereséges üzlet nyomdokit kell, hogy a jótékonyaság kövesse. Létesítsünk — a tartalék-alapból elkülönítve — egy alapot „zálog-üzlet tartalék“ ezimen s dotáljuk azt az évi nyereség bizonyos hányadából és így vessük meg alapját a zálogintézménynek. Ez intézmény, nemesak sok szegény családnak fogja pillanatnyi nyomoruság okozta könnyeit felszáritani, de hivatva van társadalmunkat részben egy veszelés fekélytől is, az uszora rákfenéjétől megszabadítani.

Törvényhozásunk már jelét adta annak, hogy az uszora pusztításainak gátat ohajt vetni, takarékpénztáraink, hitelintézetekünk a sor, hogy azt oleső kamatláb és jótékony intézmények által gyökerében kiirtsák.

Irodalom.

„Ujabb költemények“. Irta: Pósa Lajos. A szerző tulajdona. Ára 1 frt. (Kapható lapunk kiadó-hivatalában is.)

Ujabb lyrai költsészetnek amily gazdag a mennyiséget tekintve, tün ép oly szegény költői értékre nézve.

Nagyon sokan fognak a lant pengetéséhez, de mint a tapasztalás mutatja, vajmi kevesen bírnak közülök hivatással is a költészetre.

Jól esik tudnunk, hogy Pósa ezen kevesek közé tartozik, kinek gondolom két év előtt kiadott első kötetét — valljuk meg az igazat — a mostaninál nagyobb rokonszenvel fogadta a sajtó. E második kötet is nagyon kimagaslik kortársai, a legujabb költői nemzedék termékei közül. A népdal terén pedig általán véve nincs a ki az ujak közt mérköznek vele. Igazi érzékkel bír a népdal iránt, s ezek képezik legértékesebb felét a kötetnek. Mindenikben van egy megkapó gondolat s ez három négy rövid versszakba néha egész pongyolán öltöztetve, keseretlen egyszerűségével ragadja meg a kedélyt. A falu a maga romlatlanságával, tiszta és nagy költőiségével az ő világa. Egy helyen azt mondja:

Nincs nekem örömem
A városi lányba,
Az én szívem visszavágyik
Radnót falujába . . .

És ez a vágyakozás meglátszik egész költészeten; legtöbb dalában falun van. Hasonlatai, képei, benyomásai, öröme, bánata, a faluból és a természetből való. Némely dala valódi gyönyöge a költészetnek. (Peng a kasza. A rózsafa hullatja a virágát. Boldog a temető. Itt van a kikelet. Nem vagyok én király. Szeretlek, szeretlek. Ha nagyon feszítjük. Verd meg isten a csalájtát és még sok más.) A „Volt szeretőm kettő“ ezimű, a bánat és esalódás mily egyszerű, de erős kifejezése,

Alvó galambomnak
A porát is áldom;
Tégedet esapodár
Fogjon meg az átkom!

utolsó két sorában pedig megkapó szép a fordulat:

Jaj Isteneim, atyám,
Ne hallgass rám mégse!

A hazafias tárgyú költemények között nem kevesebb erővel találkozunk. Ezek némelyikében tán a versalak nem egészen felel meg a tárgynak, mint a Kossuth Lajoshoz, és Szemere Miklóshoz írottak.

A genre alakok közül kitűnően sikerült a „Szegény szent ember“ valamint a „Czipő tisztító“. A vegyesek közül a szubjektív irányú darabokban sok igazság, élettapasztalat s nem túl hajtott de igazi világfájdalom is akad.

Verselése mindenütt, különösen a dalokban könnyed és folyékony. Általában az egész kötet elolvasása, vágyat ébreszt az emberben, hogy még elolvassa.

Pósa megyének szülötte, mely már nem egy nagy nevet adott az irodalomnak. Ő még csak pályája kezdetén van s már is jó nevet vívott ki magának országjárta. — Annnyival inkább erkölcsi kötelessége volna tán városunknak és megyénknek, hogy e tehetséges fiatal költőt ne hagyja támogatás nélkül. Ebben a reményben küldtünk hozzájuk is néhány példányt az újabb költeményei közül: hisszük, hogy közönségünk büszke karolása mellett hamarabb kénytelenek leszünk Pósa urat egy újabb szállítmányért megkeresni.

Hírek és vegyesek.

— **Ragályi Nándornak** temetése múlt hó 31-én d. n. 3 órakor ment végbe. Temetésén az általános részvét — e közszertetet és tiszteletnek örvendő férfiú iránt megható módon nyilvánult. Megyénk notabilitásai, egyházi személyek (a többi közt a borsodi esperes), a rimaszombati jelesen szervezett egyházi énekar, nagy számu ismerősök, nagy-névi rokonok vettek részt a veterán bajnok végtisztességén. Mocsáry Lajos országgyűlési képviselő Budapestről a függetlenségi párt nevében egy féhrészalaggal körített koszorút tett a ravatalra s ő maga a szertartáson mindvégig jelen volt. A háznál Nagy Pál tornaljai lelkész mondott remekül kidolgozott beszédet, esetelvé az érdemekben gazdag férfiú életét, elbuesztatva mindenkitől. A helybeli chorus díszesreteres működésével emelte a temetési szertartást. A megboldogult földi maradványait életében kijelentett kívánsága szerint a Ragályi birtoktól tevő, gyönyörű helyen fekvő szőlőbe szállították, hol tudvalevőleg kedves leánya nyugszik. — A temetés a jó hosszú ut miatt nagy időt vett igénybe. — A jelen voltak mindnyájan kikisérték a koporsót, megadván az utolsó tiszteletet s a rideg földnek visszaadván a porhüvelyt, melyet a körlehetlen halál e minden nemesért és magasztosért lelkesülő szellemből egyedül hátrahagyott. — Megemlítjük, hogy a boldogult még vasárnap jól érezte magát, megtette szokásos napi intézkedéseit; 28-án (hétfőn) vett rajta erőt az őt 20 év óta kínzó gyomorhaj, mely 29-én ki is ragadta az élők sorából. Aldott legyen emléke!

A veres kereszt. Mint illetékes helyről szerencsés volt értesülni, a „Veres kereszt“ orsz. nőegylet „gömörmezei fiókegylete“ rövid időn meg fog alakulni. Már eddigel több mint 600 frt gyűlt össze a humánus célra. Tán e napokban fog közzététetni a meghívás, a Rimaszomban tartandó alakuló közgyűlésre. Ha már eddig is oly meleg felkarolásnak örvendett a nemes ügy, hogy ily jelentékeny összegre szaporodtak az önkényes adományok: bizton remélhető, hogy megyénk egylete ugy tagok számában, mint anyagi támogatásban nem fog hátrább állani az országnak már legtöbb törvényhatósági területén létrejött ilyenmő egyesületeknél.

— **Almásy Miklós** zongoraművésze hangversenye Rimaszomban april 23-án lesz.

— **Pósa Lajos** „Újabb költeményeire“ újból felhívjuk olvasóink becses figyelmét. A költőművének számos példánya áll rendelkezésünk alatt. — a 210 oldalú kötet 119 költeményt tartalmaz. — megrendelési ára 1 frt. Hogy Pósa saját szavaival éljünk:

„Pártolni kell az irodalmat — Mint azt ma szoktuk mondani — Hogy legalább szegény fejemnek A nyomdaköltség fusssa ki. S ha tán még egy szivarra is jut: Apolló rám vigan tekint . . . Tessék csak a tárczába nyulni, Nem a világ egy rongy forint!“

— **Régi pénzek Felső Pokorágyon.** A múlt napokban Czaban Pál szántás közben egy jókora cserépedényre akadt, melyből mintegy 3—4 kilogrammi különböző nagyságu ezüst pénz ömlött ki. Szüre uja egészen megelégt vele. Jó lesz, ha a hivatottak gondoskodnak, hogy a nagybecsű lelet el ne kallódjék, mint annyi más. Általában pedig érdekes volna F.-Pokorágyon rendszeres ásatásokat eszközölni, mert az ugynevezett „római temető“ gyakran találunk egyet-mást. A rimaszombati gymnasium muzeumban is van innen egy bronztör. Fölhívjuk ezekre az érdekeltek figyelmét.

— **A „Miskolcz“-ban** olvassuk a következőket: — A rimaszombati faragászati iskolának szebbnél-szebb fametszeteiben volt alkalmunk gyönyörködni. Jól esik az em-

ber lelkének, s főlemelő a gondolat: hogy mégis lehet a szorgalom és kitartás tehetségét ezélszerűen, gyümölcsözőleg felhasználni. A rimaszombati faragászati iskola, tudunkkal még nem régi intézmény és ime, produktumai már oly izlésteljesek s szépek, mintha évtizedes gyakorlatnak volnának gyümölcsei. Különösen meglepi a nézőt, egy remek pipartató, ellátva dohny-, szivar- s gyufatartóval és szivarvágóval. Diszóra válnék bármely uri szobának. A gyönyörű tálcák, masszív díőlából, virágtartók, gyertyalenczék, botok stb. mind megannyi remekai a kézi faragványoknak. És millé e czikkék ára a lehetőleg minueziozussabb olesőséggel vannak megszabva. Lang Károly ur, midőn e czikkék elarusításának közvetítését — mely nem kis teherrel s felelőséggel jár — Miskolczra nézve magára vállalta: valóban önzetlen szolgálatot tesz s érdemet szerez magának a házi ipar gyakorlati terjesztése körül. Megjegyezzük még, hogy a faragványok az intézet által megszabott áron a letanak s illetve árasittatnak csak el. Ajánljuk a szorgalom s kitartás e díszes termékeit közönségünk pártoló figyelmébe.

— **Piga, labda, gonó stb.** A tavaszi enyhé idő beálltával zsonge ifjuságunk erősen kezdi üzni a korának megfelelő sport különféle nemeit; majd itt, majd ott a téres-népes helyeken üti fel csoportjait, veszeléyztetve az arra menők fejét, a szomszédos házak ablakait, s akadályozva a közlekedést. A tanító urak figyelmét hívjuk fel a virganez nehalók — különben egészségséges testedző kedvtöltésre; sziveskedjenek őket figyelmeztetni a gyakorló helyek jobb megválasztására. Mint tudjuk, rendőr-kapitányságunk is megkereste e végett az iskolák igazgatóit.

— **Olasz postai miseria.** B. ur még múlt év december 24-én feladott a rimaszombati postán egy Mantuába szálló esomagot újví ajándékkal, kifizetvén az 5 frt értékű küldeményért 1 frt 90 kr. porto-költséget. — Néhány hét múlva értesül B. ur, hogy az újví ajándéknak Mantuában még se híre se hamva. Neki áll, és megreklamálja a helybeli postán, ahonnan utazó levelekkel kellőkép felszerelve küldetett el a esomag. A reklamációra ismét eltelik pár hét s ekkor a görézi es. k. postahivatal értesíti rimaszombati kollégáját, hogy a küldemény ott van, de nem tudnak vele mit csinálni. Itt csak bámulnak a furesa értesítésre, legfőlebb azt gondolják, hogy a görézi postán nemesak hogy magyarul nem, de se németül se olaszul nem értenek. Ujra megreklamálják tehát németül, azzal a kérelemmel, hogy a esomagot Mantuába, rendeltetési helyére sziveskedjenek szállítani. Pár hét múlva azonban megint az első választ kapta B. ur. Ekkor már kifogyva türelméből, visszakérte a esomagot egy újabb reklamációban. De a válasz ismét csak az első lett. Míg végre e napokban tudta meg egy három nap alatt ide érkezett levelből, hogy az újví ajándék, most márezius közepe után csakugyan megérkezett Mantuába, de mily állapotban! felbontva, a tartalom megeseonkítva, összetörve s 4 mondó négy frtnyi fekvőbirt kellett érte fizetni, ami az itt fizetett portóval 5 frt 90 krnyi összeget tesz ki. Nem is oly sok három havi utazásért!

— **A városi atyák figyelmébe.** A tavasz — ha ravasul is — beköszöntött. Elés mindnyáján szeretjük magunkat szellőztetni, e végből ki-ki megyünk a piacra. — megtesszük délelőtti s utáni szokásos sétánkat. Elterefelünk, megvitatjuk apró-cseprő dolgaikat. Olykor-olykor annyira bele merülünk az eszmetársulás előidézett beszélgetésekbe, hogy óráig kint maradnánk (kivált ha az időnek hízelegni tetszik), de a hosszú séta által kifáradva leülni szeretnénk s nines hová... menjünk haza. A mily jól esnek, ha a piacon is otthon éreznők magunkat, ép oly rosszul esik tapasztalunk, hogy a legprimitívebb igényü kis városok példájától elütőleg a köztéren még csak egy ülőhelylyel sem bírhatunk. A városi atyák előtt csak „mindnyájunk“ ohaját tolmácsoljuk, midőn néhány forint megszavaztatását kérjük a piac 4 oldalán elhelyezendő festett ülő padokra, melyeket idővel lombos fákkal lehetne körül ültetni. Ha jól emlékszünk — nem régen egy uri egyén 40 frtot ajánlott fel e célra, sőt még tervbe hozta azt is, hogy a piacon ácsorgó zagyva népség alkalmatlankodását kiküldendő, az ülő padok körül keritendők, elzáróhatók is lehetnének.

— **Kövr sertés.** A szomszédos szabadkai pusztán a koresmárosnak egy hatodfél mázsás hizott sertése van. Sokan megbámulják a ritka nagyságu kövér állatot.

— **Jakab Lajos** színigazgató, ki most Miskolczon van társulatával, a tavalyi szereplése alatt javára működő értevényi bizottság egyik tagjának irt, mint értesültünk — a végett, — hogy szeretne átutaztatában (talán Losoncra készül) hat előadásra itt bérletet nyitni, ha t. i. szép számban jelentkeznének a bérlők. A neki adott válaszból nines tudomásunk, annyit azonban biztosan állíthatunk, hogy közönségünk kevésbé lelkesülne az ope-rettekért, mint a múlt évben, — a farsang ugyancsak megkivánta e télen a maga adóját, azután meg az igazgató nem juthatna olyan

könnyen most a nagy teremhez; ilyen kora tavaszi időben hol tartana tehát előadásokat...? Saját érdekében ne siessen oly futó lépésekkel a „kedves“ Rimaszombatba, honnan alig 3 hónapja bueszított el.

— **Kirándulás.** Az írók és művészek társasága ki f. é. június hóban kirándulást rendez a straczenai völgybe. Ennek legfőbb célja lesz az aggteleki és dobsinai barlangok megtekintése.

— **Hazamentő csizmadia.** Megyénkbel került egy emberséges csizmadia ki üres óráiban melyeket a dikies és lábszij kezelese számára hagyott, azon törte fejét, hogy lehetne hazánk pénzügyeit rendezni, ki is sütött egy honmentő tervet. Valóságos Kolombusz tojása az egész. Cak az agglégényeket, s a vén kisasszonyokat kell megadózatni. A becsületes ember be is nyújtotta a tervet a kereskedelmi miniszternek, ki bizonyára „alapos tanulmány tárgyává“ teszi azt. Csizmadiank az országra 15 millió frt új jövedelmet vár ez adóból, a maga részére pedig — az embernek csak magára is kell gondolni — egy pár millióeska jutalmat.

— **Czáfirat!** Id. Kálmán Frigyes rimaszombati polgártól egy „czáfirat“ (talán czáfolat) jelent meg, mely lapunk tizedik számának „éjjeli garazdalkodó“ című közleményét akarja elferdíteni, két olyan tanut hozva fel, kik „róla nélkül“ beszélnek. Anélkül, hogy érdemesnek tartanók hosszasan foglalkozni e dologgal, meg kell jegyeznünk, hogy lapunk tudósítója tanuja volt annak az egész botrányos jelenetnek, s azt, ugy mint megtörtént regisztrálta. Az igaz, hogy Kálmán ur nemesak jelen volt, de épen maga követte el a skandalumot; nem szabad azonban felednünk, hogy K. ur akkor nem vala egészen beszámítható állapotban. Ez a körülmény azt hisszük tökéletesen elég a czáfolat tönkretételére. Es tekintettel K. ur akkori ily állapotára, nem is hoztuk volna a közleményt, ha először a közérkölesiséget mélyen sértő kifakadásai miatt, nem volna lapunk épen hivattászzerűleg arra kötelezve, másodsor, ha K. ur a káves többszöri kérelmét meghallgatja akkor, s haza megy, harmadszor ha visszatérve épen nem ő ütötte volna meg először a kávest botjával. Hogy Badinyi a hosszas insultáció után s a tetleges bántalomért szintén tetteleg vett magának elégtételt, azt sem helyeseltük egy szóval sem s kárhoztajuk most is, de nem személyekkel foglalkoztunk, hanem tényekről számoltunk ugy, mint azok megtörténtek, kiméletből hallgattuk el a neveket is. Most is azon esodálkozunk legjobban, miként lehet valakinek kedve magát ugy kompromittálni, hogy a nyilvánosság terén lép fel oly botrányos eselekedések védelmére, melyet bortól beszámíthatlan állapotában követett el. Egyébként biztosíthatjuk K. urat et comp., hogy a nyilvános rend és közérköleség ellen bárki által elkövetett botrányos kihágást ezentul is mindig elítéljük s ostorozni fogjuk, és ezen kötelességünk teljesítésében sem holmi ügyetlen czáfolatokkal, sem bármilyen fenyegetésekkel magunkat terrorizálni nem engedjük.

— **Panszláv egyesület.** A losonezi állami tanítóképző-intézet tanáraihoz a napokban jelentés érkezett, hogy az intézet növendékei közt egy panszláv egyesület létezik, melynek célja a panszláv rajongások ápolása mellett a magyar állam és nemzetiség iránti ellen-szenvet a leendő néptanítóknak felkölteni és ében tartani. Az egyesület tagjai éjjelenként titkosan jövegettek össze; izgató beszédeket tartottak, éltetve Oroszországot s halált kívánva a tyrannus magyarokra. A tanári kar, a mint a dologról tudomást szerzett azonnal megindította a vizsgálatot, s Zajzon tanárnak már sikerült a részesekek felfedezni.

— **Losonczi irják nekünk:** Ma délelőtt, a tanfelügyelő, Komjáthy Anselm elnöklete alatt tartottak igazgató tanácsgyűlésben, hét képezdei növendék panszlavistikus üzelméi miatt az intézetből kiutasított. Losoncot huszonnégy óra alatt tartoznak elhagyni. Viselt dolgaikról, a hivatalos jelentést nem lehetvén megelőz-nöm, — egyelőre részleteket nem írhatok, csupán annyit jegyzek meg, hogy a „Magyar királyhoz“ gyógytár provisoro volt vezér-el-nökük.

— **Iparosok képzése.** Párisban a városi népiszkolák mellett ipartanmühelyeket állítanak, melyekben a tanulók a tehetségeik és hajlamaiknak megfelelő iparágakban oly elméleti és gyakorlati kiképeztetést nyernek, hogy az iskolából kilépve, keresetképesek. A város 47600 tanuló felvételére 150000 frankot szavazott meg, s Franeziaország többi nagy városai is az iparosok ezen kiképeztetési módját hozzák be. ezélszerűbb is lesz az az eddigi kiképeztetésnél, midőn a tanuló 3—4 évi ideje legnagyobb részét az iparüzéshez nem tartozó, sokszor erkölcsi érzületét is sértő foglalkozásokkal kénytelen töltöni. Megyénkben van már két tanmühelyünk (Dobsinán köesiszóló, Rimaszomban fagaragó) melyek azonban ugy a közönség, mint az érdekllett szülők részéről nagyobb felkarolást érdemelnének. Iskoláinkban a tanítók pedig itt-ott meglepő eredménnyel működnek, de az iskolaszékek nemesak nem támogatják, hanem azt feleslegesnek mondják.

No de talán megtanuljuk mi is a francziáktól, ha magunktól nem akarjuk, hogy az iskola feladata: a tanulót keresetképesre is nevelni.

— **Az emberi mivelődés története,** írta P. Szathmáry Károl. 18. 19. 20 füzet. E díszes műből ismét három füzetet kaptunk, melyek a középkori mivelődésből az irodalmi és tudományos mivelődéséget tárgyalják. Az irodalomból érdekes verses mutatóványokat közöl. köztük a Chevyi vadászatot Szász Károly mesteri fordításában. — Mint különösen tárgyilag és sikerült részét említjük fel a középkori művészet szakaszát, szerző itt fölötté világoosan ismerteti az átmenetet az ókori modortól az ókeresztényre, ettől a románra és a gothikára, a szöveget instructív ábrák kísérik minden egyes modorból mutatva be példát, ugy hogy az e téren tájékozatlan teljesen otthonos lesz. — Specialis érdekü e fejezetben a számos hazai kép (havinai veresmarti sajtásigos modoru fatemplom, kassai székes-egyház, Vajda Hunyad vára). A 20-ik füzetben kezdődik a középkor kultörténelme a hunok betörésével, az állandó megtelepedésekkel, a kereszténység terjedésével stb. A szöveg itt gyorsan halad a középkor vége felé, mely a jövő egy két füzettel alighanem be is lesz fejezve. Ajánljuk a művet mindazok figyelmébe, kik még nem ismerik.

— **Ajánlkozás.** Művelt családból származó, legszebb éveiben lévő, tanult nő ohajt a vidéken házikiszasszonyi vagy társalgónői állást vállalni. Felvilágosított, levelekre válasszal e lapok szerkesztőségébe szolgál.

Rövid hírek. „Kossuth-világ“ cz. politikai hetilap indult meg Kolozsvárt. Előfizetési ára egész évre 4 frt. — **Magyar pénzügy** ezimzel közgazdasági, pénz-, ipar-, kereskedelem-, biztosítás- és közlekedésügyi szaklap jelent meg, különös tekintettel a magyarországi vidéki takarékpénztárak, pénzüntézetek és iparvállalatok érdekeire. Ara 6 frt. Megjelenik hetenkint. — **A postatitkár** létszáma a magyar korona összes területén: 913. — **Az eperjesi** állandó színházat múlt hó 26-án nyitották meg. — **Terray Károly** losonezi volt tanítóképzőintézeti igazgató elhunytá után e tanév folyamára helyettesül Zajzon Dénest emelte a közbizalom. — **A philloxera bizottság** megyénkben is megalakult. — **Istóczi** magyarosította nevét egy szebeni izraelita lakos. — **A kivándorlás** Sárosmegyéből napról-napra nagyobb arányokat ölt. — **Az öteves mandatum** érdekében tervezett határozati javaslatot már 114 képviselő írta alá. — **Szobrácson** a beszkédaljai kárpát-egylet ásványvizek és házipari termékek kiállítását fog rendezni aug. 14-diki közgyűlésén.

Elhaltak névsora Rimaszomban márczius hóban:

1. Timkó Mária — 12 napos — béllhurut.
2. Molnár István — 47 é. kocsis — tüdőlob.
3. Szabó Béla — 4 hónapos — göresök.
4. Borsos Anna — 3 hónapos — göresök.
5. Özv. Rotharidesz Dánielné, 38 é. — veselob.
6. Plachy Ferenczné — 56 é. — gümőkór.
7. Bródy Rezső — 11 hetes — hörghurut.
8. Kovács Sándor — 3 é. — béllhurut.
9. Özv. Krosor Andrásné — 32 é. — nap-számos — gümőkór.
10. Schiktancz Erzsé — 6 éves — hagymáz.
11. Benda János — 45 é., napszamos, tüdőlob.
12. Hoznek Pálné — 56 é. — agyaguta.
13. Rácz János — egy napos — veleszületett gyengeség.
14. Instítörisz László 8 hónapos, hangrészgöres.
15. Schiktancz Ferencz — 42 éves — hivatalnok — tüdő-mellhártyalob.
16. Rozsnyai András — 9 hónapos, béllhurut.
17. Czikora István, 56 é., szijgyártó, agyaguta.
18. Bohó Julia, 1 n., veleszületett gyengeség.
19. Irányi Rezső — 16 éves — kereskedő segéd — szívtágulás.
20. Fogtövi Gáborné — 53 é. — hagymáz.
21. Szabó Antal — kertész, 51 é., gümőkór.

Közgazdaság.

Méhtelep a Basakertben.

Megyénkben nem utolsó helyet foglalhatna a közgazdaság terén a méhészet, ha kellő szakértelemmel és szorgalommal üzetnék; azonban — sajnosan tapasztaljuk — alig részesül itt-ott megérdemelt ápolásban. Ez is indolentiánkra vall, mert nem tudjuk a természetadta előnyöket kellően értékesíteni. Pedig gazdag virányunkon a kasoknak százezrei bő legelőt nyerhetnek. Mily hasznót nyujtana ez, nem nehéz kiszámítani.

Érdekes volna tudni, hogy az országos méhész-egyesületnek két évvel ezelőtt közroboesátott fölhívása megyénkben mily fogadtatásra talált. Mindenesetre ez ügy az új életre kelt gazdasági egyesületünknek programjába vág. Hiszük, hogy egy mintaméhtelepről gondoskodni fog.

Rozsnyó méz- és viaszkereskedése még nem rég híres volt s számot tett kereskedelmünkben, sonkolyosaink még az utóbbi időkben jó üzletet csináltak. Es most —? Ugy látszik, mint sok más, ez iparág is hanyatlani indul.

Ez uttal rá akarunk mutatni egy méh-telepre, melyet Dien János, előbb kövülakos a Szabadka pusztai területéhez tartozó s történeti nevezetességű Basakertben fölállított. Közel száz darab saját szerkezetű Dzierzon-féle szalmakészítő van ott szabad ég alatt az egykori kastélydomb lejtőjén elhelyezve. Ily egyszerű kezelés mellett, minden nagyobb befektetés nélkül s kellően gondozva a méh-tenyésztés nálunk ritka jelenség. — A szakértelem, melylyel az öreg Dien kezeli telepét, nem mindennapi s a szó-szoros értelmében méheinek él. Az érdekelt körök figyelmét mindenesetre megérdemli és sokat tanulhatnának tőle a gyakorlati méhészet terén azok, kik ilyenmő foglalkozásra hivatva vannak. Főleg a mesterséges rajkésztés azon módja, melylyel minden nagyobb nehézség nélkül elegendő népesség mellett rajokat elő lehet állítani, oly fontos, hogy alkalmazása lendületet adhat méhészetünknek, mennyiben az időjárás szeszélyétől ekkép függetlenné tehetjük a méhek rajzását.

Első magyar általános biztosító-társaság.

Lapunk mai számának hirdetései között találják fel tisztelt olvasóink e nagy tekintélyű társaság 1880-dik évi zárszámadását és mérlegeit. A szilárd alapon nyugvó hazai intézetek barátai örömmel fogják azokat olvasni, s mi is örömmel és meglepődéssel emeljük ki azoknak több részét, melyek megegyezhetetlen számokkal tüntetik elő azon szilárd alapot, melyen ez első rangú hazai intézetünk nyugszik.

Ugyanis míg e társaság a múlt évben, mely fennállása óta üzletére nézve a legmohóbb volt 4,090,680 forintot és 44 krt fizetett ki kártérítések fejében, addig egyre emelkedő bevételei, teljesen befizetett alap- és tartaléktőkét folytán 820,694 firt és 79 krnyi jövedelmét mutatott fel. Ez eredmény csak is az

egyre növekvő bizodalom és azon körülménynek tulajdonítható, hogy a közönség a biztosításnak csak is az első magyar általános biztosító-társaság által életbe léptetett és csak is általa életbeléptethetett módját t. i. az első ingyen évvel összekötött 6 évi biztosítást nagy rokonszennel fogadta elannyira, hogy a csupán ezen 6 éves biztosítások után a múlt évben eredményezett díjbevétel 2,497,022 firt és 14 kr-ra emelkedett. Ez összeg, valamint az 1879. évben szerzett díjváltók minden megterhelés és levonás nélkül a következő évek javára esik. Minthogy azonban ezen kockázatok után az első évben készpénz-díj fizetés nem teljesítették, az ezen kockázatok fedezésére a múlt évi közgyűlés intézkedése értelmében az ezen célra vizatartott 586,835 firt és 57 krnyi összegből a díjváltók összege egyhatedének megfelelő részt vettett igénybe a jelen zárszámla javára. Csak egy hetedrész pedig azon okból, hogy ezen 6 éves biztosításoknak a hetedik üzletévre is kiterjedő kockázatot részért annak idejében a megfelelő fedezet meglegyen.

A tűz-, jég és szállítmány üzleti készpénz-díjbevétel. 4,775,634 firt 70 krt tett. E bevétel 1879. évben 4,720,315 firt 45 kr. volt, e szerint emelkedés

55,319 firt 25 kr., mely összeg azonban, ha az első ingyen éves biztosítások azok lényegének megfelelőleg egy hatodrészt számba vennők, vagy 500,000 firt díjtöbbletre emelkednék.

Hasonló emelkedésre találunk az életbiztosítási üzletágban a múlt évben szerzett tőkebiztosítás a 15,600,000 firtot jóval meghaladván, úgy, hogy a törlekés és esedékessé vált biztosítások levonása után 1880-ik év végével az érvényben álló biztosítási összeg 41,804,445 firt 21 kr-ra emelkedett. Így emelkedett az életosztályban a díjtartalék is, mely 1879-ik év végével kimutatott 6,133,922 firt 28 krról 7,228,749 firt 55 kr-ra növekedett.

Ez osztálynak 231,311 firt 23 krt tevő nyereleménye annál tetemesebbnek mondható, minthogy az üzletág összes szerzési költsége a lefolyt év terhére iratott és nem osztatott fel a következő évekre, mely eljárását az első magyar biztosító társaságnak a legszilárdabb társaságok közül is vajmi kevesen követik. — Az igazgatósági jelentésnek a vagyon elhelyezésére vonatkozó részéből az érdekelt felek a legnagyobb megnyugvással értesülhetnek a felől, hogy a társaság vagyonának értékpapírosokba fektetett és 9266977 firt 29 krt tevő részéből 8200000 firt záloglevelekbe, s a többi esekély rész elsőbbségi kötvényekbe ruházott és habár a záloglevelek törzsi értékű árhullámzásoknak nincs is kitéve a társaság, mégis az árkülömbözlet fedezésére alkotott külön tartalékját is mindegyre gyarapítja, úgy, hogy az a múlt év végéve 241544 firt 25 kr-ra emelkedett.

Az igazgatóságnak lapunkban is megjelenő jelentését olvasóink figyelmébe ajánlván, miután a társaságnak közhasznú célokra tett legújabb adományairól már előbb szólottunk, meg csak azt említjük meg, hogy a társaságnak a gazdatisztek képezetése céljából kitűzött tetemes évjáradékai, mint a vidékről értesítettünk, a gazdatisztek és birtokosok körében nagy seusátiót okoztak.

Hivatalos közlemény.

Pályázati hirdetmény.

801. sz./1881. Mely szerint a balogi közbába választási ideje april hó 5-én d. e. 10 óráján F.-Balogon meg fog ejtetni. Tiszteletdíj fejében évi 40 firt lévén megalapítva, felhivatnak a pályázni kívánók, hogy szabályszerűen felszerelt folyamodvényaikat april hó 3-ig alólírott szolgabíróhoz beadni ne készenek.

Kelt Feleden, 1881. mart. 24-én.

Sándor Béla, szbiró.

Szerkesztői üzenetek.

Névtelen. Nem reflectálunk olyan hírekre, melyeket ismeretlen kezek, plane névtelenül juttatnak hozzánk.

L. L. A kordésos levelet vettük, de későn: közlésé azért maradt el. A másik helyén van. Soraink után indulnak.

R. G. Nagyon köszönjük.

K. J. Tárcazközleményeink nagy számat tesznek ki; itt csak türelemre van szüksége önnek.

Piaczi árak: Rimaszombat, 1881.

aprilis hó 2-án tartott hetivásár alkalmával a gabonanemek és kapásnövények következőleg jegyeztettek:

Buza hectoliterenkint	9.25	8.80
Feles	—	8.—
Rozs	7.30	6.90
Árpa	4.50	4.35
Zab	2.50	2.30
Kukoricza	4.80	4.60
Bab	12.00	9.00
Kása	14.00	12.00
Burgonya	—	2.50
Buza métermázsánkint	11.—	—
Feles	—	9.50
Rozs	9.50	9.—
Árpa	7.—	6.50
Zab	6.—	5.80
Széna, kötött	—	1.60
Tak. szalma	—	0.60
Alom-szalma	—	0.45
Zsúp-szalma	—	1.10

A bécsi lottóban márcz. 26. kihuzott számok:

48, 51, 2, 62, 55.

Felelős szerkesztő s laptulajdonos:

Pető Porubszki Pál.

Szerkesztőtárs: Fóthi Kovács Béla.

H I R D E T É S E K.

„MARGIT“ gyógyforrás viznek

növekvő fogyasztása a víz kétségbevonhatlan gyógyhatásának következménye és szerencsés vegyösszetételének bizonyítéka. Mint unicum különös előismerést vívott ki esekély szabad, de gazdag félig kötött szénsav tartalma.

Gyógytani tekintetben kiterjedt alkalmazást nyer általjában a légző-, emésztő- és húgyszervek hurutus bántalmainál.

Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend.

Hamisítások elkerülése tekintetéből figyelmeztetik a t. ez. közönség, szükségleteit csak jól ismert helyekről beszerezni,

Raktár: Rimaszombatban Kern Adolfnál.

1-12

Az 1865-67-től 1881-ig évig megjelent

országgy. törvényczikkek zsebkiadása félvászonkötésben, aranyozott sarokkal, jutányos áron eladó. — Értekezhetni Rimaszombatban Rakottyay Lajos könyvkötőnél. 1—*)

Birtok eladás.

Rimaszombattól fél órányira, egy pusztai birtok, mely 80 hold szántóföld és rét, 180 hold lábás erdő, — összesen 260 holdból áll, — eladó. — Bővebb értesítés Rimaszombatban altólírottnál kapható. Molnár József, ügyvéd.

Kereskedő tanoncuzul

egy 14-15 éves ifju, ki legalább 2-3 gymn. osztályt végzett, alólírott vas- és fűszerkereskedésében felvétetik. — Értekezhetni bármikor lehet szintén alólírottnál.

Továbbá van szerencsém tudatni a n. é. közönséggel, hogy a tavasz közeledtére nagy választék- és mennyiségű

friss vetemény- és virágmaggal

láltam el kereskedésemet, hol mindenki gyors és pontos kiszolgálat mellett, jutányos áron szeresheti meg magának a szükséglendő vetemény- és virágmagvakat. — Rimaszombat, 1881. márczius 10.

Kern Adolf.

A Rimamurányvölgyi vasmű-egyesület t. ez. részvényeseihez!

A vasműegyesületi részvények eladása a f. évi márczius hó 21-én tartott közgyűlés által — darabját 5400 frttal o. é. — elhatároztatván és ezen eladáshoz 490 részvény birtokosa hozzájárulván, a vevő bankintézet meghatalmazottjával történt megállapodás folytán értesítetnek a t. ez. részvényesek:

1. hogy azon részvények, melyeknek eladása a közgyűlés alkalmával bejelentett, vagy a fizetés határnapján még bejelentetni fog — ha azok bányakönyvileg az illetők nevére írva vannak — Rimabrézón folyó évi april 10., 11. és 12-ik napjain, Budapestben pedig a „Fonczière Pesti biztosító Intézet“ pénztáránál (V. sas-utca 10. sz.) folyó évi april 19-től 23-ig d. u. 3-5. óraker, a részvénylevelek átadása és az átruházási okmány szabályszerű kiállítás mellett beváltatni fognak;

2. hogy a közgyűlésen meg nem jelent és az eladáshoz nem járult részvénybirtokosok részvényei is a megállapított összeg lefizetése mellett beváltatni fognak, ha eladási szándékukat folyó évi május 15-ig az egyesület kereskedelmi irodájában Budapestben V. Harminezad-utca 3. sz. bejelentik;

3. hogy végre azon részvényesek irányában, kik a kezeikben levő részvények tekintetében tulajdoni jogukat egyelőre igazolni nem képesek, a „Wiener Bankverein“ vételi ajánlatát továbbra is fentartja, ha az illetők eladási szándékukat folyó évi május hó 15-ig ugyanott bejelentik és a részvényeket folyó évi szeptember hó 1-ig bányakönyvileg saját neveikre átíratják és azokat beváltás végett bemutatják.

Kelt Rimabrézón, 1881. évi márczius hó 22.

A Rimamurányvölgyi vasműegyesület igazgatósága:

FÁY GUSZTÁV, s. k. elnök.

Alólírott tisztelettel tudatom a nagyérdemű közönséggel, hogy a tavaszi és nyári évadra a legújabb divatu kelmékkel gazdagon felszereltem

férfi-szabó üzletemet.

Ennélfogva felhivom mindazok figyelmét, kik jó kelméből, divatszerű öltözéket ohajtanak jutányos áron, szerencsétlenségük megrendeléseikkel. — Ugyanott mindenféle kész ruha is kapható.

Vidéki megrendelések, gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Rimaszombat, 1881. márczius 25.

MAJOROSY RUDOLF, férfi-ruha készítő.

Első magyar általános biztosító társaság Budapest.

Gépezés kerestetik.

A balogvári uradalom keres egy megbízható, a cséplőgép kezelésében tökéletesen jártas gépészt, a folyó évi gabona-termés egy részének uradalmi gépen leendő elcsépeléséhez. — Vállalkozni akarók okmányaikkal ellátva jelentkezzenek jövő **april hó 15-éig** alólirottál Rimaszécsen. — Rimaszécs, 1881. márczius hó 30.

Valovics Ferencz, urad. tisztartó.

TEHER.

Mérleg-számla 1880. december 31-én.

I. Tűz-, szállítvány- és jégbiztosítási üzlet: VAGYON. BEVÉTELEK.

KIADÁSOK. Huszonharmadik évi zárszámla 1880. január 1-től december 31-ig.

TEHER.	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
I. Tűzbiztosítás.								
Kifizetett károk a viszonzbiztosított rész levonása után	1838583	68	988909	84				
Függőben maradt károk tartaléka	149648	49						
Szerzési költségek a viszonzbiztosított rész utáni bevétel levonásával	355405	05						
A tűzbiztosítási üzletet terhelő igazgatási költségek és adó	374984	47						
Behajthatlan követelések leírása	3017	13						
A következő évek rendes készpénz-dijartaléka a viszonzbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	997059	ft 26 kr.						
az előzetes ingyen								
évi biztosításokra								
visszatartott összeg	230118	ft 12 kr.						
II. Szállítványbiztosítás.								
Kifizetett károk a viszonzbiztosított rész levonásával	59004	20						
Függőben maradt károk tartaléka	34927	32						
Szerzési költségek	21774	60						
A szállítvány-biztosítási üzletet terhelő igazgatási költségek	19202	62						
A következő évek díjartaléka a viszonzbiztosított rész levonásával	30550	10						
III. Jégbiztosítás.								
Viszonzbiztosítások és törlesztések	634871	34						
Kifizetett károk a viszonzbiztosított rész levonásával	433983	93						
Szerzési és igazgatási költségek a viszonzbiztosítások utáni bevételek levonása után	106531	74						
Behajthatlan követelések leírása	5144	41						
A társasági tartalékoknak kamatja								
1880. évi nyeresemény.								
	1180531	42						
	40000							
	583383	56						
	5926190	02						
I. Tűzbiztosítás.								
Az 1879. évi áthozott rendes díjartalék a viszonzbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	988909	84						
Az előzetes ingyen évi biztosításokra visszatartott összeg, valamint az 1879. évi nyereseményből e célra fordított felesleg	710836	48						
658.964.029 ft 83 kr. költött biztosítások utáni díjak és a folyó évben lejárt díjkötelezvények	3611728	06						
levonva törlesztett díjak	277369	71						
viszonzbiztosítási díjak	739377	24						
lejárt visszabiztosítási díjkötelezvényrészek	221030	48						
levonás után	1237777	43						
Az 1879. évben fennmaradt tartalék függőben volt károkért	131548	46						
II. Szállítványbiztosítás.								
Az 1879. évben fennmaradt díjartalék	34645	65						
III. Jégbiztosítás.								
Az 1879. évről áthozott díjartalék	25029	127 ft 35 kr. költött biztosítások utáni díjak	218399	38				
levonva törlesztett díjak	5774	81						
viszonzbiztosítási díjak	96424	16						
Az 1879. évben fennmaradt tartalék függőben volt károkért	122200	41						
IV. Egyéb bevételek.								
Beváltott szelvények után valamint egyéb kamatok és bevételek	213327	42						
Eladott értékpapírok utáni nyereségek	282917	20						
Társasági hazák tiszta jövedelme	77204	64						
	5926190	02						

II. Életbiztosítási üzlet: VAGYON.

BEVÉTELEK.

TIZENNYOLCADIK ÉVI ZÁRSZÁMLA 1880. JANUÁR 1-TŐL DECEMBER 31-IG.

TEHER.	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
TIZENNYOLCADIK ÉVI ZÁRSZÁMLA 1880. JANUÁR 1-TŐL DECEMBER 31-IG.								
Törlesztett kötvények díja	73589	19						
Visszaváltott kötvényekért	94264	13						
Halálesetek után megterített összeg	425222	54						
Lejárat kiházasítási tőkéért	281439	42						
Kiházasítási biztosításoknál haláleset következtébe díjvisszatérítés	35777	51						
Függőben lévő károk tartaléka	99475	85						
Évjáradékokért	6999	60						
Viszonzbiztosítási díjak	38044	89						
Bélyegektől	19698	80						
Irodai bér, postadíj, nyomtatvány stb	45162	88						
Tiszti fizetések	39150	41						
Jöv. adó az évi nyeresemény után	17713	13						
Orvosi díjakért	13301	49						
Szerzési és díjbehajrási költségek	169345	66						
Behajthatlan követelések leírása	5255	27						
Díjartalék az év végén								
1880. évi nyeresemény	8824351	55						
	8824351	55						
Budapest, 1880. december 31.								
KIADÁSOK.								
A mult évből áthozott díjartalék Befolyt díjak: ez évben kiállított kötvények után	256096	74						
a "Securitas" üzlet utáni, a szerzési költségek levonásával	552014	50						
az előbbi években kiállított kötvények után	1339230	82						
a biztosított tőke emelésére fordított nyeresemények	15628	65						
M. évi függőben volt károk tartaléka	90099	08						
Illetékek	30743	95						
Kamatjövödelem	400614	33						
	8824351	55						
BEVÉTELEK.								
Értékpapírok	6133922	28						
ugyanis:								
1 2201600 ftnyi osztrák-magy. bank 5%-os záloglevelei 100 ftjával	2201600							
2 9972900 ftnyi pesti magyar kereskedelmi bank 6%-os záloglevelei 100 ftjával	9972900							
3 14450000 ftnyi m. földhitelintézeti 5 1/2 %-os záloglevelek 100 ftjával	14450000							
4 10480000 ftnyi magyar földhitelintézeti 5 %-os záloglevelek 99 3/4 ftjával	1045380							
5 2940000 ftnyi magyar földhitelintézeti 5 %-os ércz értékű záloglevelek 119 ftjával	349860							
6 1880. évben esedékes kamatok	46811	55						
7 Hitel/zálogi kölcsönök	263665	14						
8 Kötvény-kölcsönök	1006585							
9 Viszontbizt. kötvény kölcsönök	20853	48						
10 A központ tartozása folyó számlán	241182	68						
11 Vezetel- és főgynökségek s mások tartozásai	348290	06						
	7966427	91						

Budapest, 1880. december 31.

Petz Vilmos,

életbiztosítási osztályfőnök.

Fuchs Rudolf,

igazgató-helyettesek.

Hajós József,

igazgató-helyettesek.

Ormódy Vilmos,

igazgató-helyettesek.

Lévay Henrik,

igazgató-helyettesek.

Frank Frigyes,

* központi könyvezés főnöke.

Petz Vilmos,

életbiztosítási osztályfőnök.

Rudnyánszky Ferencz,

igazgató-helyettesek.

Tornyai Schosberger Zsigmond,

igazgató-helyettesek.

Ullmann Károly Pál,

igazgató-helyettesek.

Harkányi Frigyes,

igazgató-helyettesek.

Kacvinszky János,

életbiztosítási könyvvivő.